

DİJİTAL MEDYA ÇAĞINDA MCLUHAN: SICAK/SOĞUK ARAÇLARA İLİŞKİN GÜNCEL BİR REVİZYON

Fatih ERKEN¹

ÖZET

Bu çalışmada; günümüz iletişim teknolojindeki gelişmeler dikkate alınarak, Marshall McLuhan'ın sıcak ve soğuk araç ayrımı yeniden değerlendirilmiştir. İletişim bilimleri çalışmalarında medya ekolojisi bağlamında güncelliğini hala koruyan sıcak ve soğuk araç ayrımı, McLuhan'ın yaşadığı dönemden bu güne yaşanan teknolojik dönüşüm nedeni ile bir kavram karmaşası yaratmaktadır. Bu çalışma ile medya ekolojisi üzerindeki bu belirsizlikler, McLuhan ve hakkında yazılanlar yeniden araştırılarak giderilmeye çalışılmıştır. Çalışmada; McLuhan ve onun medya ekolojisine dair düşünceleri literatür taraması sonucu yeniden incelenmiş, günümüz teknolojileri bağlamında kitle iletişim araçlarının mevcut doğasına ilişkin güncel saptamalar yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda çeşitli kaynaklarda bir paradoks olarak değerlendirilen sıcak ve soğuk araç ayrımı, "veri aktarım kapasitesi" üzerinden okunarak konu ile ilgili kategorizasyonun, daha anlaşılır bir zeminde tanımlanması sağlanmıştır.

Anahtar kelimeler: McLuhan, Dijital Medya, Medya Ekolojisi, Yöndeşme

MCLUHAN IN THE AGE OF DIGITAL MEDIA: A CURRENT REVISION ON HOT/COLD MEDIA

ABSTRACT

In this study; The distinction between Marshall McLuhan's hot and cold vehicles has been re-evaluated, taking into account developments in today's communications technology. The distinction between hot and cold vehicles, which still maintains an update in terms of media ecology in their communication sciences, creates a conceptual confusion with the reason that McLuhan's mass media are transforming from the time they lived. With this study, these ambiguities on media ecology, McLuhan and the writings about it have been researched and tried to be resolved. In the study; McLuhan and his thoughts on media ecology have been re-examined as a result of the literature search and current observations about the present nature of mass media have been made in the context of today's technology. As a result of the research, the distinction between hot and cold vehicles, which is considered as a paradox in various sources, is read through "data transfer capacity" and the related categorization is defined in a more understandable ground.

Keywords: McLuhan, Digital Media, Media Ecology, Convergence

¹Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Basın ve Halkla İlişkiler Birimi, fatiherken@nevsehir.edu.tr

GİRİŞ

İletişim ve kültür çalışmaları alanında çok önemli bir konuma sahip olan Marshall McLuhan, anlaşılması güç ve karmaşık olan belirli ayrımlar üzerinden medya doğası üzerine tanımlamalar yapmıştır. Kendisi, toplumdaki kültürel dönüşümlerin başat faktörünün teknolojik gelişmeler olduğunu söyleyerek, literatürde teknolojik determinist bir düşünür olarak konumlanmaktadır. Teknolojik araçların tarihsel dönemeçlerde oynadığı önemli rolün yanı sıra kendi içinde hızla evrimleşmesi bu araçlar adına kesin hükümlerin de zamanla anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle McLuhan'ın "Understanding Media" (1964) isimli kitabında yer alan sıcak ve soğuk medya kavramlarından oluşan bölüm, günümüzde yeniden tanımlanma ihtiyacı barındırmaktadır. Öyle ki; günümüzde artık "teknolojik yöndeşme" ile tüm medyalar tek bir platformda toplanabilmektedir. Multimedya, yani çoklu ortamların aynı anda-aynı yerde izlenip dinlenebilmesi, geleneksel medya araçlarının birbirinden ayrımını zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda McLuhan'ın sıcak ve soğuk araçlar üzerinden yaptığı tanımlama da yaşadığı döneme ait araçların özelliklerini fazlasıyla hissettirmektedir. Bir başka ifadeyle, McLuhan'ın sıcak/soğuk olarak ayırdığı medyaların tek bir duyuya veya çoklu duyulara seslenişi günümüzde dönüşüme uğramıştır. Bu nedenle günümüz dijital teknolojiler gözetildiğinde, McLuhan'ın 1964'te yaptığı televizyonun soğuk sinemanın ise sıcak araç olarak tanımlaması, tek veya çoklu duyuya yönelik araç ayrımı ile açıklayabilme gücünü doğrulamaktadır. Ancak McLuhan ve onun düşünceleri üzerine yapılmış çalışmalar derinlemesine incelendiğinde, düşünürün medya araçlarının ekolojisi konusunda vurgu yaptığı rasyonel ayrımlarının hala güncelliğini koruduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bu çalışma, iletişim çalışmalarına "medya ekolojisi" fenomenini "dijitalleşme" kavramı üzerinden yeniden tanımlama adına güncel bir araştırma olma amacını taşıyan bu çalışmada; "Medya araçlarının dijital dönüşümü ile sıcak/soğuk araç ayrımında nasıl bir değişim olmuştur?" Sorusuna yanıt aranmıştır. Bu bağlamda bu çalışma ile sıcak ve soğuk araç ayrımını McLuhan'ın Veri Taşıma Kapasitesi (High Definition) kavramı üzerinden kategorileştirme yolu ile teknolojik yöndeşmenin medyayı nerede konumlandığı anlaşılabilirliği düşünülmektedir.

1. SICAK/SOĞUK ARAÇLAR VE MEDYA EKOLOJİSİ

McLuhan, bir kültür tarihçisidir ve kültürel değişimin başlıca aktörlerinin iletişim teknolojileri olduğunu ileri sürmektedir. Kendisi; medyanın birbirine nasıl eklemlendiğini, konuşmanın çalgılara, alfabe yazılarına, yazıcılara, taşınabilir türe, baskı makinesine, sinemaya, telgrafa, radyoya, televizyona ve bilgisayara nasıl iletildiğini aktarmaktadır. Ayrıca, bu teknolojilerin her birinin, hakim oldukları toplumları birbiri ardına değiştirdiğini iddia etmesiyle, teknolojik determinist bir araştırmacı olarak konumlandırılmaktadır (Uysal ve Yıldız, 2007; Çoban: 2013; Alemdar ve Erdoğan, 2010). McLuhan için, teknolojiler insanın duyularının uzantıları olarak tanımlanabilir ve bu nedenle hemen hemen tüm teknolojiler, bisiklet, gözlük veya radyo, iletişim ve ulaşım ile ilişkilendirilir. McLuhan'ın iddiası, teknolojinin (aynı zamanda) beynin her yeni medyadan gelen bilgileri işlediğini, işleme biçiminin duyuları ve dolayısıyla kişiliği etkilediğini ve kişiselliğin toplumsal örgütlenmeyi etkilediğini, bu etkilerin dolaylı olarak toplum üzerinde çalıştığı iddiasıdır. O'nun en kışkırtıcı iddialarından biri ise, alfabetik yazının, özellikle de basılı

yazı tipi teknolojilerinin, beynin doğrusal olarak görsel bilgileri işlemek üzere eğitilmesini sağladığıdır (Sui ve Goodchild, 200: 9).

McLuhan'ın çalışmaları, onun 1930'larda Cambridge'deki edebiyat eğitimine ve görme/ses estetiği ile temsil edilen içerik üzerindeki temsili biçimlerin baskınlığı ile meşgul olan karşılaştırmalı incelemesine olan ilgisini izlemektedir. Toronto Üniversitesi'nde 1964 tarihli "Understanding Media" adlı eseriyle kalıcı bir üne kavuşan McLuhan; medyayı sunduğu bilgiye göre kendiliğinden sıcak veya soğuk olarak tanımlamaktaydı. Buna göre telefon ve konuşma soğuk medya, radyo sıcak bir ortamdı. McLuhan ayrıca, ısıyı sürekli değişken olarak değerlendirmekte ve bunun sonucunda araç, ayrıntı ve bilgi artışıyla ısınıp ve sonuç olarak durumu tersine dönebilir olarak değerlendirmekteydi (Harman, 2012: 87). Nitekim "doğası gereği" şeklindeki ifade, kökten değişmeyen araçları tanımlamak adına yeterli bir açıklama getirmemektedir, çünkü iletişim araçlarının doğası ve teknolojik yenilikler sürekli olarak dönüşüme uğramaktadır. Dolayısıyla McLuhan'ın; "Her medya içeriği bakımından bir önceki medyaya sahiptir" (McLuhan, 1964: 8-9) sözü bu durumun teknolojik araçların zaman içindeki devingen yapısıyla ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Ancak, sıcak/soğuk araçların Türkçe literatürde yeterince uzlaşmış bir tanımlanması olmamakla birlikte, fazla karmaşık olan bu sınıflandırmanın günümüzde yapılan çalışmalarda açık ve anlaşılır biçimde ifade edilmediği anlaşılmaktadır.

Marshall McLuhan, iletişim araçlarını kitle iletişim araçlarını da kapsayarak sıcak ve soğuk olarak ikiye ayırdığı bilinmektedir. O'na göre, sıcak iletişim aracı, bireyin tek duyusuna yüksek düzeyde seslenir, genişletir, derinleştirir. Sıcak aracın "yüksek çözünürlük (high definition)" vardır ve bireyin katılma payı çok azdır. O'na göre, radyo bir sıcak iletişim aracı, telefon ise soğuk bir iletişim aracıdır. Radyo gibi sıcak bir ortamı telefon gibi soğuk ortamlardan veya film gibi sıcak bir ortamı TV gibi serin bir ortamdan ayıran temel bir ilke vardır. Sıcak ortam, tek bir duyuyu "yüksek çözünürlükte" genişleten bir araçtır. Yüksek çözünürlük, verilerle dolu olma halidir. Bir fotoğraf görsel olarak yüksek çözünürlüklüdür, bir karikatür ise düşük çözünürlüklü, çünkü karikatürde çok az görsel bilgi ve detay sağlanmıştır. Telefon ise soğuk bir ortamdır veya düşük tanımlamalardan bir araçtır, çünkü kulağa yetersiz bir bilgi akışı söz konusudur, tek duyu ile çözümüleme yapılır. Ve konuşma, düşük tanımlı soğuk bir araçtır, çünkü alıcıya çok az şey verilir ve dinleyicinin doldurması gereken çok şey vardır. Öte yandan, sıcak araç dinleyiciler tarafından doldurulacak kadar çok şey bırakmazlar. Bu nedenle sıcak medyanın katılımı düşüktür. Ancak soğuk araçta katılımcıların katılımı veya aktarılan eksik verinin tamamlanması yüksektir. McLuhan, araçları sıcak ve soğuk olarak yukarıdaki biçimlerde tanımlamasının ardından, tek duyuya seslenen radyoyu sıcak bir araç, telefonu ise soğuk bir araç olarak niteleyip bunun nedeni de iki aracın kullanıcı üzerinde çok farklı etkilere sahip olduğuna vurgu yaparak belirtmiştir (McLuhan, 1964: 23). Bu ayrımlar bir takım rasyonel nedenler ile açıklansa da araçların kategorizasyonu birçok nedenle yanlış anlaşılabilir sonuçlanabilmektedir. Öyle ki yüksek çözünürlük, tek/çoklu duyuya seslenme, katılım ve veri aktarım kapasitesi her araçta tümüyle aynı anda deneyimlenememektedir. Bu çerçevede televizyonun soğuk araç olarak oynadığı rolün büyüklüğü televizyonun insanı katılmaya götürmesi olarak tek nedenle ilişkilendirilmemelidir. McLuhan, televizyonu kitabın diyaloga uyarlanması olarak tanımlayıp, yaşadığı dönemde televizyonların veri taşıma kapasitesinin

günümüz yüksek çözünürlüklü televizyonlarına benzer olmayışından dolayı soğuk olarak sınıflandırmıştır. Bu nedenle günümüzde sıcak araçların izleyicinin katılması bakımından düşüklüğüyle anlamlandırmak veri aktarım kapasitesini ve yüksek çözünürlüğü gözden kaçırmaya neden olabilmektedir.

Sıcak ve soğuk kavramlarının temelinde, yüksek sesli, parlak, net, sabit ("sıcak" veya yüksek tanımlı) araçlar, sunumları yumuşak, gölgeli, bulanık ve değiştirilebilir ("soğuk" veya düşük tanımlı) medyalara göre daha az katılım duygusu uyandırır. Bu ayrımın psikolojik mantığı, düşük tanımlı medyayı, daha az eksiksiz bir medya haline getirmek için, onun boşluklarını doldurmak adına zorunlu olarak daha fazla çaba göstermeye (daha fazla katılmaya) tahrik edilmemizde yatmaktadır. Bu nedenle, birkaç şiir dizisini bir düz yazıdan daha fazla inceleyebilir, siyasi bir karikatürü kristal berraklığında bir fotoğraftan daha fazla anlamaya çalışabilir, televizyonun küçük ekranının parlıtlı görüntülerine büyük sinema salonundaki devasa görüntülerden daha fazla takılabilmekteyiz. McLuhan radyoyu sıcak araç olarak sınıflandırmasının ardından bir çizgi film yayınının radyo üzerinden yapıldığında daha fazla ciddiye alınacağını vurgulamaktadır (McLuhan, 1964: 19). Burada aracın mesajın içeriğini sınırlandırma etkisiyle aracın veri aktarımında tam hâkimiyetine değinebilir. Dinleyici/izleyicinin mesajı tamamlaması veya ona katılması aracın otoritesine ve kapasitesine bağlı olmaktadır. McLuhan'ın "katılma" düşüncesi, başka insanlarla veya toplumla/çevreyle olan insanca bir katılma değil, fiziksel bakımdan duyusal olup, zihinsel sürecin dışında bir katılma olarak anlaşılmaktadır (Alemdar ve Erdoğan, 2010: 153).

Örneğin; McLuhan elektrik ışığını saf bilgilerdir olarak tanımlamaktadır ve bu ışığın -bazı sözlü sıfatları veya isimleri heceleme için kullanılmadıkça- mesajsız bir ortam olduğunu belirtmektedir (McLuhan, 1964). Tüm medyanın karakteristiği olan bu gerçek, herhangi bir aracın 'içeriği' her zaman başka bir araç olduğu anlamına gelmektedir. Yazının içeriği, yazılı kelimenin basılı içeriği olduğu gibi konuşma, yazının içeriği ise telgrafın içeriğidir (McLuhan, 1964: 8-9). McLuhan görsel alanı tartışırken onu genellikle "sıcak medya" ile ilişkilendirmektedir. Sıcak medya yüksek veri aktarımına sahiptir ve bu nedenle kullanıcı adına az katılım talep etmektedir. Genellikle, kulaktan ziyade gözle ilişkilendirilmektedir ve bazı sıcak ortamlar (basılı gibi), sıralı, doğrusal ve mantıklı oldukları için görsel alanla ilişkilidir. Öte yandan düşünür, akustik alanın genellikle "soğuk medya" ile ve genellikle kulakla ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Kendisi, soğuk medyanın çözünürlüğünün düşük olduğunu ve kullanıcıdan yüksek düzeyde katılım talep ettiğini önemle vurgulamaktadır. Buradan hareketle niceliksel analiz isteyen sıcak aracın aksine, soğuk araçlar, soyut kavrayış ve tüm parçaların eşzamanlı anlaşılması bu tür medyanın talep ettiği algılama biçimi olduğu anlaşılmaktadır (Marchessault: 2005, 177). Soğuk araçlar akustik alanla ilişkili olduğundan, radyonun sıcak ortam olduğu düşünülme de kafa karıştırıcı olabilir. Bununla birlikte, "sıcak" ve "soğuk" anlamını sağlamanın bir yolu, McLuhan'ın bir hissiyatın bir başkası üzerine, sıcak medyanın tanımlayıcı bir özelliği olarak uzatılmasına verdiği önemi düşündürmektir. Kulağa yapılan yoğun ve tek odaklanma, McLuhan'ı radyoyu sıcak olarak düşünmeye itmiştir. Yine bu şekilde bakıldığında, ikilem olarak görünebilecek kavramlar daha ilişkisel hale gelmektedir. İki ortam karşılaştırıldığında, sıcak ve soğuk ölçekler "ikili" terimler değil "daha serin" veya "daha sıcak" ölçütlerdir (Katz ve Katz, 1998). McLuhan'ın bu konu ile ilgili sık sık Toronto Üniversitesi'nde

yaptığı seminer odasında asılı bir tabloya başvurduğu bilinmektedir. Bu tabloda, sıcak ya da soğuk ortam arasındaki farkları anlamak için bir kısaltma şeklindeki listesi vardı, bunlar göze ya da kulağa vurgu yapmaları ile karakterize kavramlar olarak öne çıkmaktadırlar.²

Tablo1. McLuhan'ın Toronto Üniversitesi'nde yaptığı seminer odasında asılı tablo

Göz	Kulak
Sol Hemisfer (Sıcak) Vücudun Sağ Tarafını Kontrol Eder	Sağ Hemisfer (Soğuk) Vücudun Sol Tarafını Kontrol Eder;
Görsel	Mekansal
Konuşma	Müzikal
Sözlü	Akustik
Analitik	Bütünsel
Matematiksel	Sanatsal
Doğrusal	Sembolik
Detaylı	Aynı Anda
Ardışık	Duygusal
Kontrollü	Yaratıcı
Entelektüel	Minör
Baskın	Manevi
Dünyevi	Nitel
Nicel	Alıcı
Aktif	Sentetik
Sıralama	Gestalt
	Yüz Tanıma
	Eş Zamanlı Anlama
	Soyut Kalıpların Algısı

TETRAD: MCLUHAN'IN ARAÇLARIN DOĞASINA İLİŞKİN 4 SORUSU

McLuhan'ın medya ile ilgili düşünceleri daha yalın anlamak için ileri sürdüğü "Tetrad" kavramının incelenmesi de önemli görülmektedir. McLuhan'ın ölümünden sonra yayınlanan "Laws of Media" (1988) kitabında düşünür her hangi bir teknolojinin veya aracın toplum üzerindeki etkilerini ölçmek için bu araçların etkilerini dört kategoride incelemektedir. McLuhan "Tetrad"ı pedagojik bir araç olarak tasarlamıştır ve kanunlarını herhangi bir aracın niteliğini anlamak için sorular olarak dile getirilmiştir. Bu sorular şu şekilde sıralanmaktadır (McLuhan, 1988: 26):

- *Araç neyi geliştiriyor?*
- *Araç neyi geçersiz kılar?*
- *Araç daha önce kullanılmış olan neyi geri getiriyor?*
- *Araç aşırı uçlara itildiğinde dönüşüm geçiriyor mu?*

² Harold Innis: The Philosophical Historian. An Exchange of Ideas Between Prof. Marshall McLuhan and Prof. Eric A. Havelock, "recorded at Innis College, Toronto, October 14, 1978.

Bu soruların kavramsal olarak açıklaması ise şu şekilde sıralanabilir;

Geliştirme (enhance/şekil): Ortamın büyüttüğü veya yoğunlaştırdığı özellik. Örneğin, radyo, haber ve müziği ses yoluyla güçlendirmekte idi.

Eskime (obsolescence/zemin): Medyanın ön plana çıkardığı özellik. Radyo baskının ve görselin öncülüğünü azaltmakta olduğu vurgulanmaktaydı.

Geri Alma (retrieve/şekil): Daha önce kaybedilen ortamın geri aldığı özellik. Radyo sözlü kelimeyi ön plana getirdiği vurgulanmaktaydı.

Ters Çevirme (reverse/zemin): Ortamın sınırlarına itildiğinde yaptığı şey. Akustik radyo, görsel-işitsel TV'ye geçmektedir (McLuhan, 1988: 26).

Teknolojilerin aşırı kullanımı yoluyla “aşırı ısınması” durumunda yeni etkileşimler ve duyarlılıkların doğduğu ve yeni teknolojilere yol açtığı varsayımı McLuhan'ın “Tetrad” sorularında açık şekilde görülmektedir. Tetrad, akılcılığın kendisindeki “duyusal” oranları ön planda tutmaktadır. Tetrad için esas olan dört kanunun her birinin, birbirleri ile oluşturdukları oranlar vasıtasıyla anlamlı olduğunu, eşzamanlı zihinsel algı hareketlerinde farklılıkları ve birlikteliği ortaya koyduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, McLuhan'ın belirli oranlara sahip olduğunu da belirtmek önemlidir. McLuhan özellikle, tüm simgesel etkinliğin, iki figür ve iki gerekçe arasındaki gerilimle kendini ifade ettiğini belirtmektedir. Örneğin, sosyal medyanın fiziksel aktivitenin ötesinde toplumsal etkinlikteki etkisini arttırdığı söylenebilir. Obsolescence (Eskime) Enhancement (Geliştirme) için doğrudan karşılıktır; çünkü bu yeni aracın gereğinden fazla yaptığı davranışları içerir (Pugen, 2015: 124).

SICAK VE SOĞUK ARAÇLARIN DİJİTAL REVİZYONU

Teknolojik gelişmeler izleğinde dijital medya, eski teknolojiler ile yeni teknolojileri bir araya getirme özelliği taşımaktadır. Dijital medyanın farklı kullanım biçimlerinin sınırları giderek muğlaklaşmış ve bu durum gelişen teknolojilerle birlikte hız kazanmıştır. Günümüzde kullanıcının rolü bağlamında “okuyucu/izleyici (audiences)” kavramları “kullanıcılar (users)” kavramı ile yer değiştirmiş durumdadır. Eski ve yeni medyanın bir arada kullanıldığı yeni bir çeşitlilik ile karşı karşıya bulunmakla birlikte bu kavramların literatürde ortak bir epistemoloji izleğinde tanımlanmaya başlanmıştır. Teknolojik gelişmelerin araçların doğasına yönelik etkileri “yöndeşme” kavramı ile açıklamak mümkün görülmektedir. Yöndeşmeyi mümkün kılan olgu ise sayısallaşmadır. Ses, görüntü ve metin sayısal olarak kodlandıklarında aynı platformda bütünleştirilebilmektedir. Dijital medya da yöndeşme sayesinde ses, görüntü, metin ve diğer öğelerle işlenmiş verilerin üretimi ve dağıtımını yapabilmektedir.

Nitekim, sayısallaşma ve yöndeşme sonucunda metin, ses, video, grafik, animasyon, fotoğraf, müzik gibi her tür iletişim öğesinin ortak bir platformda yayını ulusal ve uluslararası düzlemde olanaklı hale gelmiştir (Yıldırım, 2010: 231). Sayısal iletişim teknolojileriyle geleneksel medya arasında yaşanan yöndeşme öncelikle sayısal teknolojilerle birlikte, geleneksel medyanın telekomünikasyon, internet teknolojilerinin bir arada kullanıldığı bir kavram olarak

tanımlanabilir (İLEF Rapor, 2007: 8). Böylelikle, elektronik cihazlar süratle gelişmiş; bağlantılar hızlanmış; cep telefonları işlem kapasitelerini arttırmış ve hayatın her alanında kullanılan bilgi, dijitalleşmiş ve bunun sonucunda enformasyon üretimi geçmiş dönemler ile kıyaslanmayacak oranda artış göstermiştir (Çaycı ve Karagülle, 2016: 573).

McLuhan ve onun medya araçlarının ekolojisi üzerine kaydettikleri yeniden irdelendiğinde, söz konusu araçların sabit ve değişmez olmadıkları görülebilmektedir. Sıcak ve soğuk araç ayrımı genel bir ekolojik tanımlama olarak kabul edilmeli ve dönüşen teknolojik araçlar ile her dönem yeniden revize edilmesi gerekmektedir. Burada revize edilmesi gereken şey, araçların kendinden özellikleri değil, onların veri aktarım kapasitesi ve iletiyi kusursuz olarak aktarma donanımı ile ilgilidir. Nitekim bugün de yine kitle iletişim araçlarını sıcak ve soğuk olarak sınıflandırabilirken bu ayrımın yöndeşme ile birlikte daha bulanık bir yöne kaydığı anlaşılmaktadır. Farklı iletişim platformlarının temel olarak benzer türde hizmetleri taşıyabilme özelliği olarak da ifade edilen yöndeşme ile üç ayrı alan olan yayıncılık (gazete, radyo, televizyon), telekom ve veri işlem sektörleri içi içe geçmiştir (Yıldırım, 2010: 231). Çünkü günümüzde tüm teknolojik araçlar çoklu medya ortamları ile birlikte tek bir kaynaktan bir arada bulunabilmektedir. Akıllı televizyonlar ve telefonlar radyoyu, interneti, görüntülü görüşmeyi ve metin okumayı olanaklı kılmaktadır. Ve bu ortamlar günden güne daha kısa sürede daha fazla veri aktarımı sağlayabilmekle birlikte farklı uyaranlarında bir aradalığını mümkün kılmaktadır. Buna paralel olarak McLuhan'ın beyin sağ ve sol hemisferinin algı biçimlerine ilişkin sınıflandırmaları Prensky'e göre değişebilir nitelik arz etmektedir. Prensky (2001b: 2-3), nörobiyoloji alanında yapılan son araştırmalara göre, farklı türdeki uyaranların aslında beyin yapısını değiştirdiği, insanın ne şekilde düşündüğünü etkilediği ve bu değişimlerin de insan hayatı boyunca devam etmekte olup beyinin sürekli yeniden ve yeni girdiler sayesinde kendisini farklı şekilde yeniden düzenlediğini söylemektedir.

Daha iyi anlaşılması için, *Tablo1*'deki McLuhan'ın sınıflandırmasında kulağın akustik alanla ilişkili olması dolayımı ile "katılım", "aynı andalık" ve "eş zamanlı anlama" vurgusu ile soğuk, ancak aynı zamanda multimedya araçlarının "yüksek veri taşıma kapasiteleri" ile sıcak olarak sınıflandırılmaları gerekmektedir. Dolayısıyla bu araçların soğuk ve sıcak olarak birleşerek evrildikleri söylenebilir. Böylece ileti çoklu duyuya aynı anda ulaşabilme imkânını bulabilmektedir. Bu durumda araçlar teknolojik yöndeşme ile birlikte izler/dinler kitleye iletişimsel etkinliği tamamlaması için daha az alan bırakmaktadır. Yeni iletişim teknolojileri göz ve kulağa aynı anda hitap etmesi, aynı anda yüksek veri taşıma kapasitesine sahip olması, nicel ve nitel özellikleri bünyesinde barındırması, hem sayısal hem bütünsel oluşu ile sıcak/soğuk araç özelliklerini eş zamanlı olarak kapsayıcı nitelik taşımaktadırlar. McLuhan'ın bu bağlamda daha sıcak ve daha serin olarak ölçütlendirdiği araçlar günümüzde eksi ve artının birbirine yaklaşması anlamında sıfır noktasında bulunduğu söylenebilir. Öyle ki, araçların iç içe geçmişliği, onların ekolojik sınıflandırmalarını homojenize bir karaktere büründüğüne de işaret etmektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

McLuhan'ın bu ikilemeyle ilgili ilk tam anlatımı ve bunun iletişim ortamına uyarlanması, "Understanding Media (1964)" kitabındaki "Yeni Medyayı Anlama Proje Raporu" ile ilgili tartışmalarını temel alan kısmında HD (yüksek çözünürlüklü) medyaya karşı LD (düşük tanımlı) medya arasındaki ayrım ile sıcak/soğuk araç tanımını netleştirdiği görülmektedir. McLuhan, sıcak medyanın, bulanık, düşük tanımlı yayınları tamamlamak için katılımımıza davet ettiği serin aracın aksine, sıcak medyanın yakında doyurucu duyularımıza ulaşan yüksek, parlak, yüksek çözünürlüklü bilgi dağıtımlarına vurgu yapmaktadır.

Bu mantık izleğinde McLuhan, radyo ve fonograf kayıtlarının telefona göre daha dolgun bir ses sunduğunu, bu nedenle serin ve çok daha fazlasını içerdiğini doğru bir şekilde belirtmektedir. Ancak katılımı çok daha pratik ve açık bir nedenle davet etmesi ile telefon, radyo ve fonografin aksine, dinleyiciye, bağlantının diğer ucunda canlı ve etkileşimli bir kişi sağlamaktaydı.

Günümüzde teknolojik yöndeşme ile çevrimiçi metin, kitaplardan ve gazetelerden daha kullanıcıya ulaşmakta ve kullanım alışkanlıkları bu yöne evrilmiş durumdadır. Bu durum eşzamanlı çevrimiçi etkileşim medyanın tek bir platform üzerinden yüksek çözünürlük ile kullanıcılara ulaşması eski olan ile yeni teknolojileri iç içe geçirmiş durumdadır. Bu nedenle ilkel, düşük tanımlı ekranlarda yayınlanan içerikler bugün parlak ekranlarında geribildirime açık biçimde sıcak/soğuk araçların arasındaki sınırı muğlaklaştırmaktadır. McLuhan'ın soğuk araçlara attığı nedenler dijital çağda sınırlarının dışına itildiğinde ısınıp tekrar soğuk ortama dönüşebilmektedir. Böylece, bizi televizyonun bir beceri biçimine dönüştürülmesinde ve önceki medya arasındaki ilişkilerin tersine çevrilmesiyle, makinenin veya internetin göz önünde bulundurulmasını mecburi hale getirmektedir. Bunun yanı sıra günümüzde akıllı telefonlar, televizyonlar, tablet bilgisayarlar ile duyu katılımından daha çok bireysel olarak iletişim sürecine doğrudan, yüksek çözünürlükte katılım mümkün hale gelmiştir. Bu haliyle artık McLuhan'ın yaşadığı dönemde kullanılan araçları nasıl kategorilere ayırdığından ziyade medyalara yönelik hangi ilkeler ile (veri aktarım kapasitesi, yüksek çözünürlük, çoklu/tekli duyuya sesleniş) yaklaştığı önem kazanmaktadır. Çünkü günümüz dijitalleşme çağında hemen hiçbir medya McLuhan'ın yaşadığı dönemdeki yapısı ve veri aktarım kapasitesinden uzaklaşmış durumdadır. Bu haliyle literatüre bakıldığında günümüz dijital teknolojilerin sağladığı yüksek veri aktarım kapasitesinin, araçları sıcak olmaktan çıkarmayıp çoklu duyuya sesleniş ile de soğuk bir yapısını da koruduğu kolaylıkla söylenebilir. Genel itibarı ile dijital yöndeşme ile günümüzde sıcak ve soğuk kavramlarının bir aradalığından bahsetmek kaçınılmaz hale gelmektedir. Dolayısıyla bugünün medyasını tümünden "yüksek çözünürlüklü" olarak sıcak kabul edebildiğimiz gibi çözünürlüğü ve veri aktarımını kullanıcının egemenliğine bıraktığımızda yine aynı araçlar çözünürlüğü üzerinde ayarlamalar yapıp eski tip biçimleri de kullanılabileceği bilinmektedir (Levinson, 2003: 151). Tüm bu kavramlar düşünürün kendi mantık ekseninde okunduğunda McLuhan'ın medya üzerine bir evrim teorisi olarak kabul edilebilecek düşünce izleği oluşturduğu, bu evrimin her teknolojik dönüşüm ile birlikte yeniden değerlendirme ihtiyacı arz ettiği söylenebilir. Bu bağlamda bu çalışmada; daha sonra yapılacak olan araştırmalar adına, her hangi bir medyanın sıcak veya soğuk olup olmadığının kategorize edilebilmesi için öncelikle mevcut medyanın "veri aktarım kapasitesinin" gözetilmesi ardından "katılımın" hangi düzeyde olduğunun tespit edilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Alemdar, K. ve Erdoğan, İ. (2010). *Öteki Kuram; Kitle İletişim Kuram ve Tartışmalarının Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirilmesi*, Ankara: Erk
- Carey, J.W. (1998). Marshall McLuhan: Genealogy and Legacy. *Canadian Journal of Communication.*, Vol, 23 (3), p293.
- Çoban, S. (2013). Teknolojik determinizm bağlamında bilgi toplumu strateji belgesinin incelenmesi. *Akademik Bilişim Konferansı*, Antalya, Türkiye, 23-25 Ocak 2013, ss.29-29.
- Çaycı, B. , Karagülle, A. E. (2016). İletişimin Dijitalleşmesi ve Kültürel Melezleşme. *Global Media Journal*, 6 (12) Bahar/Spring.
- Harman, G. (2012). Some Paradoxes of McLuhan's Tetrad. *Umbr (A) 1*, 77-95.
- İLEF Rapor (2007). *Medya ve iletişim eğitiminde uluslararası üniversitelerin temel eğilimleri raporu için iletişim çalışmaları, kitle iletişimi, gazetecilik ve medya çalışmaları birimleri ile ilgili alt rapor*, (Uzun dönemli (2020) İLEF stratejisini oluşturmak amacıyla hazırlanan alt rapor), s. 1-10.
- Marchessault, J. (2005). *Marshall McLuhan: Cosmic Media*. Sage Publish.
- McLuhan, M. and Eric M. (1988). *Laws of Media: The New Science*. University of Toronto Press.
- McLuhan, M. (1964). *Understanding media: The extensions of man*. New York: McGraw-Hill
- Katz, E. and Katz, R., (1998). "McLuhan: Where Did He Come From, Where Did He Disappear?"*Canadian journal of communication*. Vol 23 no 3.
- Levinson, P. (1999). *Digital McLuhan: A guide to the information millennium*. London: Routledge.
- Prensky, M. (2001b). Digital natives, digital immigrants, part II: do they really think differently?
by marc prensky published in on the horizon. NCB University Press, Vol. 9 No. 6, December.
- Pugen, A. 2015. Experimental Poiesis as Systems Thinking: McLuhan's Tetrad and the
Comprehension of Complexity. Volume 3 Issue 1, 119-130 *Systema: Connecting Matter, Life, Culture and Technology*
- Sui, D.Z. and M.F. Goodchild, 2003. A tetradic analysis of GIS and Society using McLuhan's law of media. *Canadian Geographers* 47(1): 5-17.
- Uysal, M. Ve Yıldız, A. (2007). *Mc Luhan'ın Küresel Köyünden Bugüne Eğitim. Kürselleşme ve Eğitim*, Ankara: Dipnot
- Yıldırım, B. (2010). Gazeteciliğin dönüşümü: yöndeşen ortam ve yöndeşen gazetecilik. *Selçuk İletişim Dergisi, Konya*. Cilt: 6 (2).

